

XOZARASP ERKIN IQTISODIY ZONASINI TASHKIL QILINISHI INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION YECHIMI SIFATIDA.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7853500>

Sattarova Mahfuza Dilshodbekovna

URDU 2-kurs magistri

Annotatsiya. Ushbu maqolada investitsiya muhitini rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil qilishning ahamiyati va Xozarasp erkin iqtisodiy zonasini tashkil qilinishi investitsiyalarni jalb qilishda va investitsion muhitni rivojlantirishda innovatsion yechim sifatida ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: investitsion muhit, investitsion jozibadorlik, investitsion faoliyat, investor, erkin iqtisodiy zonalar

Abstract. The article describes the importance of the organization of free economic zones in the development of the investment environment and the establishment of the Khozarasp free economic zone was considered as an innovative solution for attracting investments and developing the investment environment.

Key words: investment environment, investment attractiveness, investment activity, investor, free economic zone.

Аннотация. В данной статье рассмотрено значение организации свободных экономических зон в развитии инвестиционной среды и создание свободной экономической зоны «Хозарасп» рассматривалось как инновационное решение по привлечению инвестиций и развитию инвестиционной среды.

Ключевые слова: инвестиционная среда, инвестиционная привлекательность, инвестиционная деятельность, инвестор свободные экономические зоны.

Bugunki kunda Respublikamizda investorlarga keng imkoniyatlar yaratilgan bo'lib, bularning barchasi investitsion muhitni rivojlantirish, hududimizga investorlarni jalb qilish, chet el valyutasini kirib kelishini qo'llab quvvatlashga qaratilgandir. Mamlakatning yoki mintaqaning investitsiya muhitini tushunish va baholashning qiyin jihatlaridan biri -bu boshqaruv turli xil usullarda samarali amalga oshiriladigan keng tushunchadir. Vaziyatni murakkablashtirish uchun boshqaruvning har bir turli tomoni boshqasiga ta'sir qiladi, shuning uchun har qanday investitsiya iqlimi bo'yicha qaror har bir alohida holda ko'rib chiqilishi kerak. Hududlarda qulay investitsion muhitni yaratish quyidagilarda namoyon bo'ladi:

1. Hududlarda investitsion jozibadorlikni oshirish;
2. Hududlar investitsion imijini yaratish;
3. Hududlarda investision faoliyatni yaxshilash.

Investitsiya muhiti investitsiya resurslarini joylashtirish uchun umumiy mezon bo'lib, birinchi navbatda, kapital mablag'larning daromadlilikini ta'minlab beradi. Qulay investitsiya muhiti mamlakatga kapital olib kelishni rag'batlantiradi, investorlar faoliyati faolligi ko'tarilishiga xizmat qiladi aksincha bo'lsa, kapital oqib ketadi, investitsiya faoliyati susaya boshlaydi. Qayerda qulay investitsiya muhiti mavjud ekan, o'sha tomonga investitsiyalar oqimi tezlashadi. Darhaqiqat, investitsiyalar iqtisodiyotni harakatga keltiruvchi kuchdir.

Erkin iqtisodiy zonalar orqali investitsiyalarning faol kirib kelishi rivojlanib boradi, mamlakatning tashqi iqtisodiy, savdo, investitsion, innovatsion va boshqa yo'nalishdagi aloqalari rivojlanadi, mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishi, tashqi savdo balansini ta'minlash, oltin-valyuta zahirasi ko'paytirish kabilar orqali raqobatbardoshligini oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 26 -oktabrdagi PF-4853-sonli "Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini faollashtirish va kengaytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni qabul qilindi.¹⁴⁵ EIZ hududida joylashtirish uchun investitsiya loyihalarini tanlab olish va EIZ qatnashchilarini ro'yxatdan o'tkazish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadigan alohida nizom bilan tartibga solinadi. EIZ faoliyat ko'rsatish muddati 30 yilni tashkil etadi, ushbu muddat O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori bilan uzaytirilishi mumkin[2]. Janubiy Koreyalik olim Kimning izlanishlariga ko'ra, "**Erkin iqtisodiy zonalar** – bu xorijiy davlatlar, korxonalar va firmalar uchun maxsus tashkil etilgan hududlar bo'lib, bu yerda ularning korxonalari va ishchi xodimlari hukumat tomonidan berilgan imtiyozlar tufayli o'z navbatida mavjud qonun-qoidalarga bo'ysungan holda daromad olishi mumkin bo'lgan zonalar [3]. A.V.Vaxobov tomonidan "**Erkin iqtisodiy zonalar** – shunday geografik hududki, ushbu hududda davlatning iqtisodiy jarayonlarga aralashuvi kamaytiriladi va bu milliy iqtisodiy makonning bir qismi bo'lib, mamlakatning boshqa hududlarida qo'llanilmaydigan ma'lum imtiyozlar tizimi joriy etiladi" deb ta'rif bergan[4]. Iqtisodiy taraqqiyotni yanada rivojlantirish orqali erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini yanada mustahkamlash maqsadida Prezident qaroriga asosan 21 ta EIZlar tashkil etilib, ulardan 19 tasi sanoat, 1tasi qishloq xo'jaligi va 1tasi turizm sohasiga ixtisoslashgandir. Bunday zonalar tashkil etishdan maqsad , ko'plab yangi texnologiya, investitsiyalarni jalb qilib, rivojlangan iqtisodiy makon yaratish va shu yo'l orqali iqtisodiyotni rivojlanishni qo'llab quvvatlashdir.

Prezidentning PF-4853 farmoniga muvofiq, 2017-yilning 12-yanvarida faoliyat yuritish muddatini keyinchalik uzaytirish imkoniyati bilan 30 yil muddatga Xozarasp Erkin Iqtisodiy Zonasi tashkil qilindi. Ushbu davr mobaynida davomida EIZ hududida maxsus soliq, bojxona va valyuta rejimi amal qiladi. "Hazorasp" erkin iqtisodiy zonasi (EIZ) qishloq xo'jaligida foydalanilmayotgan bo'sh turgan yer uchastkalari hisobidan kengaytirildi. "Hazorasp" erkin iqtisodiy zonasi uchun 414 gektardan ortiq yer

¹⁴⁵ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 26 oktabrdagi PF-4853-sonli Farmoni.

maydoni ajratilgan. Keyinchalik ushbu hudud yanada kengaytiriladi. Yangi erkin iqtisodiy zonada qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash, saqlash, qadoqlash, to'qimachilik, kimyo, farmatsevtika, oziq-ovqat, elektrotexnika sanoati, mashinasozlik va avtomobilsozlik, qurilish materiallari kabi qator yo'nalishlarda zamonaviy ishlab chiqarish quvvatlari tashkil etiladi. "Hazorasp" erkin iqtisodiy zonasi hududda ishlab chiqarish va resurs salohiyatidan samarali foydalanish, yangi ish o'rinlari tashkil etish, aholini barqaror daromad bilan ta'minlash, xalqimiz turmush farovonligining yuksalishiga xizmat qiladi.

1-jadval

Xazorasp EIZsida 2022 yilda rezidentlar tomonidan tashkil qilingan ba'zi korxonalar ro'yxati.

T/R	Rezidentlar tomonidan tashkil qilingan korxonalar	Ishlab chiqariladigan mahsulot turi	Loyiha quvvati		Ustav fondi so'm
			Mahsulot turi	Qiymati	
1	"New best style"	Oboy ishlab chiqarish loyihasi	1 mln. oboy	116	34
2	"Zamin Qurilish Trans" MCHJ	Keramik plitalar ishlab chiqarish loyihasi	10 mln. metr	240	12
3	"Muzaffar Kulol"	Temirdan qurilish materiallari ishlab chiqarish loyihasi	4320 tn.	97	5
4	"Nurmuhammad Islom"	Bir martalik qurilish va ta'mirlanmagan meditsina korxonalari	14 mln.	13	5
5	"Engineering Addin"	Gazbeton bloklarini va keramik panellari ishlab chiqarish loyihasi	200 ming	141	40
	Jami:			607	96

Manba: Internet ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

Xulosa o'rnida shuni aytish lozimki, Respublikamizda EIZlar faoliyatini qo'llab quvvatlash va ularni safini yanada kengaytirish ishlab chiqarishni kengaytirish uchun qulay sharoit yaratmog'imiz lozim.

Xazorasp EIZ tashkil qilishda :

- maxsus tanlab olingan joy infrastrukturasini;

- yo'l, yer osti va yer usti inshootlari;
- elektr energiyasi va suv manbalari bilan ta'minlanganlik;
- qolaversa mavjud ishchi kuchu resurslari inobatga olingan.

Xorazm viloyatida esa Xozarasp EIZsini tashkil qilinishi orqali yangi ish o`rinlari yaratildi, aholining turmush darajasi yuksaldi, yangi texnologiyalar kiritildi, xorijiy va mahalliy investorlar jalb qilindi. Xozarasp EIZ tashkil qilishda maxsus tanlab olingan joy infrastrukturasi: yo'l, yer osti va yer usti inshootlari, elektr energiyasi va suv manbalari bilan ta'minlanganlik, qolaversa mavjud ishchi kuchu resurslari inobatga olingan. Xozarasp EIZsi jozibadorligi odatda chet el sarmoyalarini kirib kelishi, qulay investitsiya muhitini yaratish imkoniga ega bir qator omillar bilan ahamiyatlidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 26 oktabrdagi PF-4853-sonli Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "EIZlar faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori, 17.04.2017y
3. Kim Young Rae. The study on issues related between limits of land development and total control restriction system in the actual conditions within capital region, Seoul National University of Technology, 2009. – R. 8-75
4. Vaxobov A.V. va boshqalar. "Xorijiy investitsiyalar". O`quv qo`llanma. Toshkent: Moliya, 2010.– B. 180.